

Vuxnas lärande i fängelse

I den här artikeln berättar en grupp komvux-lärare om sina intryck från ett spännande besök på Irland som de genomfört genom Erasmus+. Där fick de studera undervisning av vuxna som hamnat i fängelse. De fick mycket att tänka på som de kunde ta med sig hem inför planering av egna mattekurser på komvux.

Mot slutet av november lämnade vi Komvux Lund för att delta i ett Erasmus+ utbyte på Irland. Det främsta syftet med resan var att genom jobbskuggning utveckla färdigheter för att skapa eller stärka komvux som en interkulturell och inkluderande vuxenutbildning. Två andra målsättningar var att identifiera vilka faktorer som leder till framgång och färdigheter, speciellt i matematik, och se hur de pedagogiskt arbetar med individer som står långt från arbetsmarknaden.

Kontakten med vår huvudarrangör för utbytet, Catherine Byrne, fick vi genom organisationen Adults Learning Mathematics, ALM. Catherine har tillsammans med två andra bildat en "topic-group" inom ALM som sammanför forskare, lärare och andra intresserade av vuxnas lärande i matematik i fängelser.

Under våra tre dagar i Dublin besökte vi tre verksamheter. Det första, Youthreach, var en skola för ungdomar med svårigheter i livet, ofta psykiska eller drogrelaterade. Det andra, Catherines arbetsplats, var ett häkte för män. Slutligen besökte vi PACE, ett rehabiliteringscenter för kvinnor och män som avtjänat långa fängelsestraff och åter ska möta en vardag i frihet.

Erasmus+ är EU:s program för internationellt samarbete och utbyte inom bland annat utbildning. Programmet ger möjlighet att söka bidrag för att utveckla och stärka kompetens och verksamhet tillsammans med kollegor i länder som också deltar i Erasmus+.

Youthreach – relationer, respekt, tillit

Youthreach är ett utbildningscenter för 16- till 20-åringar med svåra och ofta komplexa problem. Där läser de ett tvåårigt program som de får generöst betalt för när de närvarar. Nyckeln till framgång, berättar de som arbetar där, är *relationer, respekt* och *tillit*. Undervisningen är informell men strukturerad. Förväntningarna på eleverna är högt ställda och för att skapa ett lugn är det förbjudet med mobiltelefoner under lektionstid.

Undervisningen bedrivs individuellt i en mindre grupp. Nivån på undervisningen motsvarar i stort sett uteslutande grundskolans tidiga år. När eleverna undervisas i matematik har de varsin digital penna och skrivplatta. Dessa används ihop med ett digitalt arbetsblad. Läraren kan granska elevernas lösningar som skrivs in med en digital penna i de tomma rutorna. Läraren kan också hela tiden, på sin egen skärm, följa vad eleverna gör på sina skärmar. I en matris noteras vilka moment eleverna har genomfört.

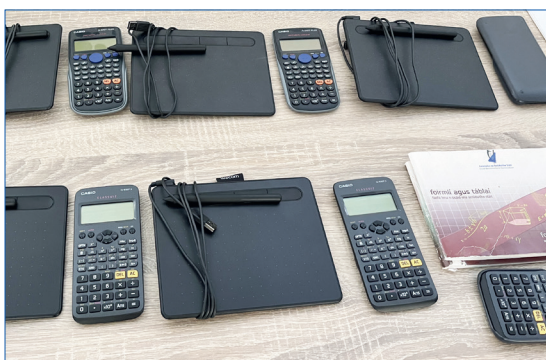
STEAM – tematiskt och ämnesövergripande

Den grundläggande pedagogiska idén är att eleverna ska jobba tematiskt och ämnesövergripande. Bilden visar ett urklipp av elevernas scheman. Eleverna är indelade i fyra grupper. Schemat har ett ämne som heter STEAM, som är en förkortning för *Science, Technology, Engineering, Arts och Maths*. När det är STEAM på schemat arbetar eleverna ämnesövergripande, exempelvis med en 3D-skrivare. Youthreach har även kontakt med industriexperter som hjälper till med tekniska lösningar.

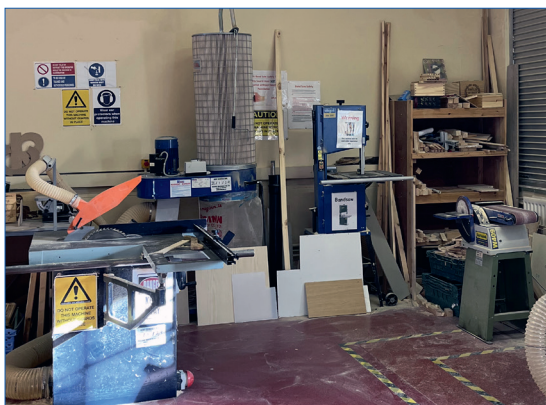
Eftersom det finns en slöjdverkstad och en ateljé för bild och form kan teman med enkelhet spänna över flera ämnen. Om temat är geometri kan perspektiv ritas på bildlektioner, uppgifter lösas under matematiklektioner och geometriska objekt designas och tillverkas i slöjdsalen. Vad som var en överraskning var att skolan även har en komplett inramningsverkstad och verktyg för tillverkning av pennor med proffs-kvalitet.

TIMETABLE		
	MONDAY	TUESDAY
8.45am	Supervision	Supervision
9.00am		
GROUP 1	WORK EXPERIENCE	STEAM
GROUP 2	WOODWORK	HISTORY
GROUP 3	CATERING	COMMUNICATIONS
GROUP 4	HISTORY	MATHEMATICS
10.00am		
GROUP 1	HISTORY	ART
GROUP 2	MATHEMATICS	MATHEMATICS
GROUP 3	ART	HISTORY
GROUP 4	WORK EXPERIENCE	WOODWORK
11.00am	Break	Break
11.20am		
GROUP 1	MATHEMATICS	CATERING
GROUP 2	CATERING	ART
GROUP 3	WOODWORK	MATHEMATICS
GROUP 4	ART	WORK EXPERIENCE
12.20pm		
GROUP 1	COMMUNICATIONS	CATERING

Schema för måndag och tisdag.

Digitala pennor, räknare och skrivplattor som eleverna använder i matematikundervisningen.

Slöjdsalen på Youthreach.

Häktet – språk, konst, musik, matematik

Att besöka häktet var som att hamna mitt i en amerikansk film. Vi möttes av gråa ytor, galler, långa korridorer och gråklädda män som sin miljö till trots tycktes vara sociala och trevliga. Häktet, som är byggt enligt en för fängelser klassisk arkitektur, har ett runt parti i mitten med åtta armar som strålar ut. I varje arm finns en egen kategori av häktade så att till exempel misstänkta sexualbrottslingar bor i en egen arm.

Häktets skola är eftertraktad och svår att få tillgång till. Det finns en urvalsprocess och en kö för att studera. Skolan som ligger i en liten korridor har ett rum för språk, ett för konst, ett för musik och ett för matematik. Eleverna är som mest 4–5 per grupp och har alltid väktare med sig. Matematikundervisningen går till så att de studerande arbetar med stenciler anpassade efter den egna kunskapsnivån. Av de fyra häktade som vi träffade var det en som tyckes ha grundläggande kunskaper i ämnet. Övriga hade en mycket låg utbildningsnivå varav en knappast kunde hantera en penna. Han ritade istället ett födelsedagskort till sin flickvän.

Bland arbetsbladen i matematik fick vi syn på kurslitteratur vars motsvarighet vi inte sett i Sverige. Där fanns till exempel en lärobok i matematik som var helt inriktad på mode. Denna överraskning fick oss att förstå att det finns så mycket mer att välja bland i den engelskspråkiga litteraturen och att vi borde inspireras av den när vi utvecklar eget material för den yrkesanpassade undervisningen på Mala och Ma2a.

PACE – snickeri, måleri, biodling, trädgård

PACE, *Prisoner Aid through Community Effort*, är ett rehabiliteringscenter för män och kvinnor som efter långa fängelsevistelser åter ska ut i friheten. Syftet med att vara på PACE är att få rutiner och att arbetsträna. I fängelser är det lätt att bli passiv då allt ifrån väckning till kvällsmat planeras av andra. Arbetsträningen sker, vad vi kunde se, inom snickeri, måleri, biodling och trädgårdsarbete. Under besöket fick vi se bänkar och vackert målade blomsterlådor som de boende tillverkat. Dessa är mycket populära och syns på gator och torg i Dublin. Det finns en utbildning till barista och även baristorna syns i samhället med sina kaffevagnar benämnda *The mug shot*. Det finns boende som arbetar med konstnärer för att skapa skulpturer och konstverk till utställningar. Under besöket på PACE kom vi inte in på hur de boende utvecklar matematiska förmågor.

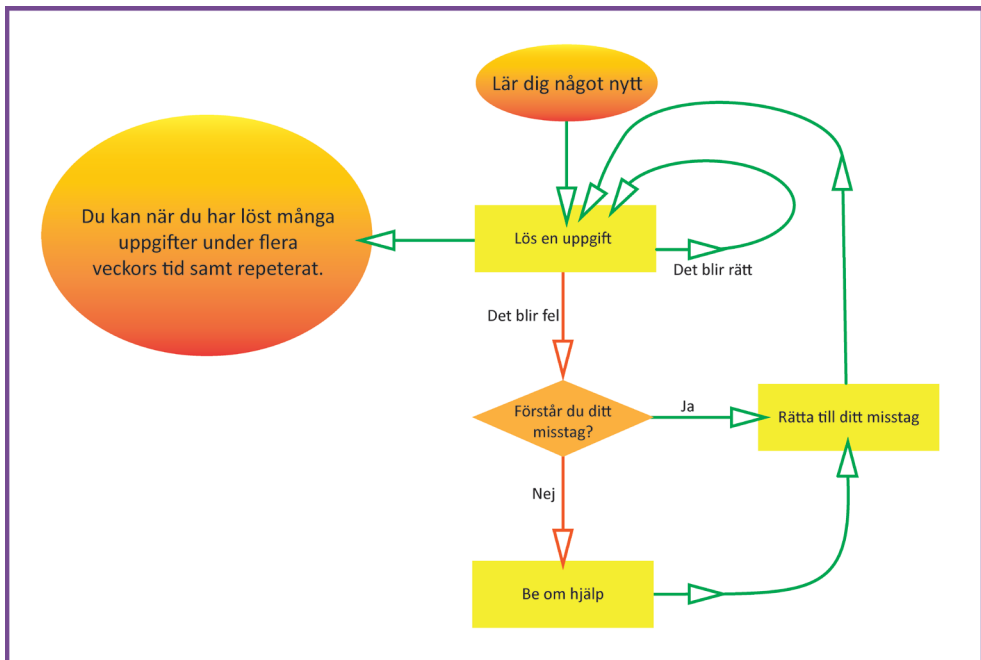

Vi är på PACE tillsammans med vår värdinna Catherine.

Vilka intryck från besöket kan stärka komvux?

Vi upplevde att jobbskuggningen på Youthreach var givande. Det var inspirerande att se hur de jobbade i matematik med digitala pennor och skrivplattor, samtidigt som läraren kunde följa och dokumentera elevernas insatser. Väl hemkomna beställde vi skrivplattor och digitala pennor till våra egna elever.

- ◆ STEAM som undervisningsmetod skulle kunna tillämpas på komvux. Det räcker att tre av de fem ämnesområdena Science, Technology, Engineering, Arts och Mathematics ska finnas med för att det ska räknas som STEAM.
- ◆ Konstens terapeutiska roll i att skapa en inkluderande och interkulturell vuxenutbildning vill vi lära oss mer om. Kanske införskaffar vi konstnärligt material till komvux. Tiden är knapp i våra kurser men en orienteringskurs skulle kunna utformas utifrån STEAM och konstens terapeutiska effekter.
- ◆ Att skapa en avspänd miljö där fel inte är fel borde vara en målsättning för all undervisning. Inspirerade av vad vi såg på Youthreach har vi konstruerat ett flödesschema där det är ett naturligt inslag att göra fel. Detta fungerar för matematik men kanske också för livet i stort?
- ◆ Vid Youthreach identifierade lärare och elever vad som kan vara till hinder för en god kommunikation. Detta uppfattade vi som inspirerande, då det kan vara lätt att tro att man förstår varandra även när man inte gör det. Vi skapade en egen affisch över kommunikationsbarriärer.

Flödesschema över arbetsgång som passar bra för matematiklektioner.

Kommunikationsbarriärer					
Religion	Självförtroende	PTSD	Depression	Teknik	Kulturellt
Ointresse	Bristande kunskaper	Övertro på kunskaper	Sjukdom	Oro	Rädsla
Dunning-Kruger-effekten	Bipolaritet	Panikattacker	Trauman	Social ångest	Organisatoriska problem
Fobier	Ångest	Dialekter	Språkstörningar	Ett annat modersmål	Sömnbrist
Minnesproblem	Missbruk	Förälskelse	Bias		
Dyslexi	ADHD	Missförstånd			

Affisch som beskriver möjliga kommunikationsbarriärer.

LITTERATUR

Ahl, L. M. (2022). *Individualiserad matematikundervisning för vuxna*. Nämnaren 2022:2.

Ahl, L. M. (2020). *Individualized mathematics instruction for adults. The prison education context*. [Doktorsavhandling] Stockholms universitet.

Malm, B. (2000). *Kriminellas matematikerfarenheter*. Nämnaren 2000:2.

Adults Learning Mathematics (ALM): <https://alm-online.net>
<https://alm-online.net/topic-group/alm-mathematics-in-prison-mip/>

Månssons mannar

